

ning undtagen for Godseierne. Der er altsaa ikke Tale om en særlig Omdelingsret, men om en særlig Omdelingsvang, der kun bestaar for Godseierne, og som ikke bestaar for Andre. Dette er det virkelige Forhold. Det forholder sig dermed affurat ligesom med de af mig i forrige Møde nævnte Forordninger af 8de Juni 1787 og 27de September 1805, der ere citerede i Lovforslagets § 4. Man ledes ved denne Paragraf willkaarlig til at tro, at det er en Særret til at inddrage Fæstjord eller, som jeg med den ærede Ordførers Tilladelse foretrækker at kalde det, Bondejord til Skov, som ved disse Forordninger er givet Godseierne, i Stedet for, at disse Forordninger kun give dem en Særret til dels at bryde bestaaende Kontrakter ved at tage en Del af Jorden bort, hvilket gjælder om Forordningen af 1787, og dels at nedlægge en hel Gaard til Skov, hvilket hjemles ved Forordningen af 1805. Hovedforskjellen mellem den ærede Ordfører og mig er, som alt sagt, at jeg betragter Friheden som det Naturlige og Tvangen kun som det undtagelsesvis Tilstedeværende, der ikke af Statsmyndigheden kan eller bør udvides udover det nærværende Omfang, medens den ærede Ordfører derimod i disse Forhold — selvfølgelig kun i disse Forhold: i Gudsforholdene — betragter Tvangen som det Naturlige og som det Normale og derimod Friheden som det Undtagelsesvise. Dermed staar jo da ogsaa i meget god Forbindelse, at Bevisbyrden i det andet Stykke af § 1 bliver kastet over paa Godseieren i Stedet for at ligge paa Administrationen, som vil gennemføre Tvangen. Jeg erindrer i Dyrigt meget vel, at den ærede Ordfører netop angaaende min Forstaaelse af dette Punkt havde som Jurist en anden Mening, og jeg kan forfikkre den ærede Ordfører om, at jeg aldrig i mit Liv saa meget har følt Savnet ved til Fortolkning af Lovparagrafer og Lovforslag kun at kunne bruge min simple og junde Sands i Stedet for en træneret juridisk Fortolkningskunst, som ligeoverfor Nødvendigheden af at skulle svare den ærede Ordfører.

Førend jeg forlader den ærede Ordfører, kan jeg dog ikke Andet end atter et Dieblif komme tilbage paa det tidnævnte Cirkulære

af 1868, som han tillægger en saa ganske overordentlig stor Betydning. Det undrede mig uenigtelig Noget at høre den ærede Ordførers Udtalelser med Hensyn til dette Punkt, da jeg ikke tror at huske feil, naar jeg siger, at den ærede Ordfører først længe efter at han havde indtaget sin bestemte Stilling i denne Sag — ikke i denne Samling, men i den forrige — kom til Kundskab om Cirkulæret af 1868. Jeg feiler dog maasse heri, men, hvad jeg i ethvert Tilfælde ikke feiler i, det er, at der nu tillægges dette Cirkulære en Betydning, som det i mine Tanker aldrig kan have. For det Første vil jeg fremhæve, at det dog forekommer mig at være i og for sig høist mærkværdigt, at man anser det for at være fornødent at give en Lov for at ophæve Følgerne af et Cirkulære. Det er jo nemlig en Selvfølge, at dersom det nævnte Cirkulære indeholder Andet og Mere end det, som er gjældende Ret her i Landet, og dersom altsaa den vedkommende Minister, som har udsendt dette Cirkulære, skulde have feilet derved, saa kræves der slet ikke Mere til at berigtige Sagen, end den Ubetydelighed, at hans Eftermand tilbagekalder Cirkulæret. Dertil kræves ikke dette store Apparat: at man nu skal have vedtaget en ny Lov. Men jeg kan i det Mindste ikke opfatte den ærede Ordførers Udtalelser anderledes, end at han mente, at om det ikke tidligere havde været nødvendigt at lovgive paa dette Gebet, saa var det blevet nødvendigt efter Cirkulæret af 1868 for at faae det bragt ud af Verden. Hertil kommer, at dette Cirkulære af 1868, som der, for at jeg skal gjentage det, ikke er Stygge af Tvivl om kun gjengiver nøiagtig, hvad der til den Tid, da det emanerede, var anset for at være ikke alene den rigtige, men den gennem en lang Række fulgte Forstaaelse, den aldeles utvivlsomme Forstaaelse af Lovgivningen, og som altsaa ikke indeholder Andet end, hvad der var ligefrem almindelig anerkjendt i Ministeriet og gennem en lang Række af Aar havde været anerkjendt for at være det Rette —, at dette Cirkulære jo derhos ikke engang er rettet til Befolkningen eller til Godseierne, men at det kun er et Cirkulære til Instruktion for Amtmændene, og det ikke engang til særlig